

Mr.sc. Željka Primorac i Mia Šarić: REPATRIJACIJA POMORACA PREMA ODREDBAMA
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 1/2012., str. 123.-137.

Mr.sc. Željka Primorac, asistentica
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Mia Šarić, studentica
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

REPATRIJACIJA POMORACA PREMA ODREDBAMA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA POMORSKOG ZAKONIKA IZ 2011. GOD.

UDK: 347.79

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: 15.10.2011.

Rad obrađuje pravnu problematiku repatrijacije kao jedno od temeljnih prava pomoraca. Uspoređujući međunarodnopravna rješenja koja predmetnu problematiku normiraju Konvencijom o radu pomoraca iz 2006. god. u ovom radu dan je prikaz na koji su način i u kojem obimu, predložena rješenja primijenjena u hrvatskom nacionalnom zakonodavstvu. Budući da je dana 11. lipnja 2011. god. stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika u ovom radu dan je sustavan i cjelovit uvid u promjene u pravnom normiranju repatrijacije pomoraca u odnosu na dosadašnja rješenja.

Ključne riječi: *repatrijacija pomoraca, Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god., Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika iz 2011. god.*

1. UVOD

Posljednjih desetljeća svjedoci smo kako je proces globalizacije zahvatio pomorsku industriju pa sve više dolazi do izražaja međunarodno obilježje obavljanja pomorske plovidbe. Specifičnost radnopravnog i socijalnopravnog statusa pomoraca kao i brojnost javnopravnih¹ elemenata u radnim odnosima pomoraca i brodara iziskivala je potrebu ujednačavanja različitih pravnih rješenja kojima se na nacionalnoj razini izvršavala normizacija problematike radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca. Stoga je na međunarodnoj razini bilo potrebno izvršiti humanizaciju uvjeta rada pomoraca. Primjenom potpunih rješenja kojima se na globalnoj razini u cijelosti uređuju sva pitanja iz radnog odnosa između pomoraca i brodara kao i njihovom implementacijom u nacionalna zakonodavstva pridonosi se kompletnosti pravnog uređenja predmetne problematike. Hrvatsko nacionalno zakonodavstvo pruža zaštitu radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca pravnim normama kojima se unutar odredaba Pomorskog zakonika, kolektivnih ugovora i

¹ Više o javnopravnim karakteristikama zapošljavanja i zaštite pomoraca vidjeti kod UČUR, M.: Pomorsko radno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1997., str. 39. – 40.

brojnih podzakonskih propisa pruža pomorcima posebno radnopravno uređenje i zaštita. To se odnosi i na normiranje prava pomoraca na repatrijaciju (povratno putovanje), na što je u ovom radu dan poseban naglasak.

2. MEĐUNARODNI, EUROPSKI I NACIONALNI PRAVNI IZVORI ZAŠTITE RADNIH, ŽIVOTNIH I SOCIJALNIH UVJETA POMORACA

Na konferenciji Međunarodne organizacije rada² u Genevi, 23. veljače 2006. god., donesena je Konvencija o radu pomoraca³ - jedinstven međunarodni instrument kojim se vrši objedinjenje i osuvremenjivanje postojećih standarda u području radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca⁴ utvrđenih u gotovo 70 različitih konvencija (preporuka i rezolucija) dosad usvojenih u okrilju Međunarodne organizacije rada od 1920. god.⁵ U odnosu na problematiku pravnog normiranja pitanja repatrijacije pomoraca, Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. među ostalima⁶ donosi značajne novine u odnosu na dotadašnja rješenja

² *engl. International Labour Organization*; GRABOVAC, I., PETRINOVIĆ, R.: Pomorsko pravo – Pomorsko javno, upravno i radno pravo, Visoka pomorska škola u Splitu, Split, 2006., str. 80. – 81.: Međunarodna organizacija rada kao specijalizirana ustanova Ujedinjenih naroda, ima značajnu funkciju u međunarodnom unificiranju radnog zakonodavstva. Detaljnije o ulozi Međunarodne organizacije rada u reguliranju najvažnijih pitanja radnog odnosa pomoraca vidjeti kod VOKIĆ ŽUŽUL, M.: Konvencije Međunarodne organizacije rada o uvjetima rada na moru koje obvezuju Republiku Hrvatsku, Uporedno pomorsko pravo, Zagreb, br. 1. – 4., 1995. god., str. 237. – 239., UČUR, M.: Polazišta i konvencije o uređivanju radnopravnog statusa pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 31., 1993., str. 171. – 184.

³ *engl. Maritime Labour Convention ILO 186*. Tekst konvencije vidjeti na internet stranici <http://www.sph.hr/docs/sphHR/documents/55/Original.pdf> (datum posjete 10. srpnja 2011. god.).

⁴ Prema odredbi čl. 2. st. 1. t. f Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. pomorcem se smatra svaka osoba koja je zaposlena, uzeta u službu ili koja radi u bilo kojem svojstvu na brodu na koji se primjenjuje ova konvencija. To znači da pomorci više nisu samo osobe koje sudjeluju u tehničkim operacijama broda nego i one koje obavljaju druge vrste poslova, na primjer pružanje usluga putnicima na putničkim brodovima (tako prema PETROVIĆ, D.: Globalna prava za pomorce: nova Konvencija o radu u oblasti pomorstva, Naše more, Dubrovnik, br. 1. – 2., 2006., str. 32. Više o definiranju pomoraca vidjeti UČUR, M.: Konvencija MOR – a o radu pomoraca (2006.), Pravo u gospodarstvu, Zagreb, br. 6., 2010., str. 1609.; UČUR, M.: Radnopravni status pomoraca, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2003., str. 27.; BOLANČA, D.: Pomorsko pravo (odabrane teme), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 1999., str. 64.; ŠIMAC, S.: Stvarna nadležnost suda iz čl. 161. st. 4. Pomorskog zakonika, te o pojmovima pomorac i član posade broda, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, br. 3. – 4., 1999., str. 614.). Prema odredbi čl. 2. st. 1. t. i Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. brodom se smatra brod, osim onog koji plovi isključivo u unutrašnjim vodama ili u vodama unutar ili veoma blizu zatvorenih voda ili područja gdje vrijede lučka prava. Prema UČUR, M.: Konvencija MOR – a o radu pomoraca (2006.), *op.cit.*, str. 1632.: Konvencija se odnosi na sve brodove „koji se redovito bave trgovačkim poslovima“.

⁵ Veliki broj konvencija koje normiraju problematiku radnih, socijalnih i životnih uvjeta pomoraca rezultat je posebitosti pravnih odnosa (u pogledu radnopravnog i socijalnopravnog statusa) pomoraca i specifičnosti uvjeta u kojima pomorci žive i rade na brodu. Više o povijesti pregovora i donošenju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. vidjeti PETROVIĆ, D.: Globalna prava za pomorce: nova Konvencija o radu u oblasti pomorstva, *op.cit.*, str. 30. – 31.

⁶ Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. mijenja Konvenciju o zapošljavanju pomoraca iz 1920. god., Konvenciju o ugovorima o radu pomoraca iz 1926. god., Konvenciju o socijalnom osiguranju pomoraca iz 1946. god., Konvenciju o plaćenim odmorima pomoraca iz 1946. god., Konvenciju o smještaju posade na brodu iz 1946. god., Konvenciju o stalnoj zaposlenosti iz 1976. god., itd. Detaljnije vidjeti Konvenciju o radu pomoraca iz 2006. god. (Preambula), čl. 9. Više o osnovnim obilježjima ove konvencije vidjeti RUKAVINA, B.: Radni, životni i socijalni uvjeti pomoraca u kontekstu rješenja

propisana Konvencijom o repatrijaciji pomoraca iz 1926. god.⁷ i Konvencijom (izmijenjenom) o repatrijaciji pomoraca iz 1987. god.⁸ Budući da predmetna konvencija na kvalitetan i sustavan način uređuje pitanja zaštite radnih, životnih i socijalnih prava pomoraca, a s obzirom na činjenicu da još uvijek nije stupila na snagu,⁹ Europska unija (dalje: EU) je iznijela preporuku svojim državama članicama da do kraja 2010. god. ratificiraju konvenciju. Riječ je o Odluci Vijeća EU 2007/431/EC,¹⁰ donesenoj 7. lipnja 2007. god., kojom se od država članica EU zahtijeva ratificiranje Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. najkasnije do 31. prosinca 2010. god. kako bi bio ispunjen uvjet o broju država¹¹ te kako bi ova konvencija stupila na snagu najkasnije 31. prosinca 2011. god.¹² Dana 19. svibnja 2008. god. sklopljen je između socijalnih partnera Udruženja brodovlasnika Europske zajednice¹³ i Europske federacije transportnih radnika¹⁴ - Sporazum o Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god.¹⁵ koji nastoji potaknuti pojedine države

Konvencije o radu pomoraca i nacionalnog prava, Pomorstvo, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, br. 1., 2007., str. 166. – 167.

⁷ *engl. C23 Repatriation of Seamen Convention, 1926*; Konvencija o repatrijaciji pomoraca iz 1926. god. donesena je 23. lipnja 1926. god., a stupila je na snagu 16. travnja 1928. god. Do 19. srpnja 2011. god. pristupilo joj je 46. država među kojima i RH (8. listopada 1991. god.). Tekst Konvencije o radu pomoraca iz 1926. god. vidjeti u NN, MU, br. 3/02. Više o državama koje su ovoj konvenciji pristupile vidjeti na internet stranici <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C023>

⁸ *engl. C166 Repatriation of Seafarers Convention (Revised), 1987.*; Konvencija (izmijenjena) o repatrijaciji pomoraca iz 1987. god. donesena je 9. listopada 1987. god., a stupila je na snagu 3. srpnja 1991. god. Do danas (19. srpnja 2011. god.) Konvenciji je pristupilo 13. država među kojima i: Australija, Brazil, Bugarska, Francuska, Njemačka, Mađarska, Meksiko, Rumunjska, Španjolska, itd. Više vidjeti na internet stranici <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C166>. Tekst Konvencije (izmijenjene) o radu pomoraca iz 1987. god. vidjeti na internet stranici [⁹ Prema odredbi čl. 8. Preambule Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. ona će stupiti na snagu 12. mjeseci od dana kada je ratificira najmanje 30. članica s ukupnim učešćem u svjetskoj bruto tonaži brodova od najmanje 33%. Europske države koje su do kraja 2010. god. pristupile ovoj konvenciji: Bugarska, Norveška \(prva europska država koja ju je ratificirala – 10. veljače 2009. \), Španjolska. Europske države koje su do 19. srpnja 2011. god. pristupile ovoj konvenciji: Danska, Švicarska \(više vidjeti na internet stranici <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C186>, datum posjete 19. srpnja 2011. god. \).](http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/pdconv.pl?host=status01&textbase..., datum posjete 10. srpnja 2011. god.</p></div><div data-bbox=)

¹⁰ *engl. Council Decision 2007/431/EC authorising Member States to ratify, in the interests of the European Community, the Maritime Labour Convention, 2006, of the International Labour Organization*, Official Journal of the European Union, 22. 6. 2007., L 161/63.

¹¹ Do danas Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. nije stupila na snagu jer joj je pristupilo samo 13. od potrebnih 30. država. Drugi dio uvjeta stupanja na snagu ove konvencije odnosi se na potrebu da države stranke ove konvencije moraju imati ukupno učešće u svjetskoj bruto tonaži brodova od najmanje 33%. Ovaj uvjet je ispunjen. Države koje su pristupile Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god.: Bahami, BiH, Bugarska, Kanada, Danska, Liberija, Norveška, Singapur, Španjolska, Švicarska, itd. RH je pristupila Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god. - 12. veljače 2010. god. (tako prema podacima na internet stranici <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C186>, datum posjete 19. srpnja 2011. god.).

¹² Države članice EU koje su stranke Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. su: Bugarska, Danska, Norveška, Španjolska i Švicarska (više vidjeti na internet stranici <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C186>, datum posjete 19. srpnja 2011. god.).

¹³ *engl. European Community Shipowners Associations (dalje: ECSA)*

¹⁴ *engl. European Transport Workers Federation (dalje: ETF)*

¹⁵ *engl. Agreement on the Maritime Labour Convention, 2006.*; Tekst Sporazuma o Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god. dostupan na internet stranici http://ec.europa.eu/employment_social/dsw/public/displayRecord.do?id=5082, stranica posjećena 22. srpnja 2011. god.

članice EU da ne odgađaju pristupanje Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god. budući da se istom ima za cilj stvoriti, na globalnoj razini, jednake tržišne uvjete u cijeloj pomorskoj industriji. Pravni temelj za provedbu ovog Sporazuma jest Direktiva 2009/13/EZ,¹⁶ donesena 16. veljače 2009. god., kojom se provodi Sporazum sklopljen između ECSA i ETF o Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god., te kojom se mijenja Direktiva 1999/63/EZ¹⁷ donesena 21. lipnja 1999. god. o Sporazumu o organizaciji radnog vremena pomoraca, koji su sklopili ECSA i Savez sindikata transportnih radnika¹⁸ u EU.

Ispunjenje pretpostavki za usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s Direktivom 2009/13/EZ predstavlja donošenje Zakona o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god.¹⁹ i njegovo stupanje na snagu 28. studenoga 2009. god. Ipak, samo donošenje Zakona o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. ne znači ujedno da Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. čini dio unutarnjeg pravnog poretka RH. Za razjašnjenje ove pravne situacije moramo se pozvati na odredbu čl. 141. Ustava Republike Hrvatske (dalje: Ustav RH).²⁰ Iz spomenute odredbe Ustava RH proizlazi da će samo oni međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, **a koji su na snazi**, činiti dio unutarnjeg pravnog poretka RH i biti po pravnoj snazi iznad zakona. Budući da Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. još uvijek nije stupila na snagu, ona ne čini dio unutarnjeg pravnog poretka RH. Ipak, to ne znači da se njezina rješenja u RH neće primjenjivati. Naime, već smo ranije naveli da je rješenja Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. hrvatski zakonodavac implementirao u nacionalni pravni sustav donošenjem Zakona o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god., ali i implementacijom pojedinih njezinih odredaba izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika iz 2011. god.²¹

¹⁶ engl. *Council Directive 2009/13/EC implementing the Agreement concluded by the European Community Shipowners' Associations and the European Transport Workers' Federation on the Maritime Labour Convention, 2006, and amending Directive 1999/63/EC*, Official Journal of the European Union, L 124/30, 20. svibnja 2009.

¹⁷ engl. *Council Directive 1999/63/EC concerning the Agreement on the organization of working time of seafarers concluded by the European Community Shipowners' Associations and the Federation of Transport Workers' Unions in the European Union*, Official Journal of the European Union, L 167, 2. 7. 1999.

¹⁸ engl. *Federation of Transport Workers' Unions in the European Union* (dalje: FST)

¹⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. godine (NN, MU, br. 11/09)

²⁰ Ustav RH (NN, br. 85/10)

²¹ Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (NN, br. 61/11), dalje: PZ iz 2011. god.

3. REPATRIJACIJA POMORACA PREMA ODREDBAMA PZ – A IZ 2011. GODINE

Za Pomorski zakonik iz 2004. god., zajedno s njegovim izmjenama i dopunama iz 2007. i 2008. god.²² može se reći da je „najsuvremeniji nacionalni pomorski zakon”,²³ budući da su njime uređeni svi bitni imovinskopravni i javnopravni odnosi u vezi s pomorskim brodovima i pomorskom plovidbenom djelatnošću. Ipak, provođenje postupka usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa pravnom stečevinom EU kao i provođenje reforme glede unaprjeđenja radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca iziskivali su određene promjene u pomorskom zakonodavstvu RH.²⁴ Te su se promjene prvenstveno odnosile na potrebu mijenjanja PZ – a kao najizravnijeg izvora radnopravnog (i socijalnog) statusa pomoraca.²⁵

Novi PZ iz 2011. god. je donesen 20. svibnja 2011. god. (stupio na snagu 11. lipnja 2011. god.) te se njime u tekst dosadašnjeg zakonika ugrađuju pojedine odredbe koje, među ostalim, omogućavaju provedbu pravila i standarda Međunarodne konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. vezano za Propis 2.5 – Repatrijacija.²⁶ U odnosu na odredbe o repatrijaciji, nove odredbe PZ – a iz 2011. god. odnose se na izmjene i dopune čl. 138.i 139. PZ – a iz 2004. god. kao i uvođenje novih odredaba - čl. 139. a. i 1016. c PZ –a iz 2011. god.

Prije ukazivanja na primjenu i prilagodbu rješenja o repatrijaciji iz Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god., važno je naglasiti kako hrvatski zakonodavac normira pitanje repatrijacije člana posade broda,²⁷ a ne repatrijacije pomoraca

²² Pomorski zakonik iz 2004. god. s izmjenama i dopunama iz 2007. i 2008. god. (NN, br. 181/04, 76/07, 146/08) – dalje: PZ iz 2004. god.

²³ GRABOVAC, I.: Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik, Književni krug, Split, 2005., str. 5.

²⁴ Detaljnije o nacionalnim pravnim izvorima normiranja statusa pomoraca vidjeti LUTTENBERGER, A.: Izazovi autonomnog reguliranja statusa pomoraca u Republici Hrvatskoj, Pomorski zbornik, Rijeka, br. 43., 2005., str. 307. – 310.; UČUR, M.: Vrela radnopravnog i socijalnopravnog standarda članova posade broda, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Rijeka, supplement, br. 2., 2002., str. 374. – 377.

²⁵ Tako prema UČUR, M.: Radnopravni status pomoraca, *op.cit.*, str. 23.

²⁶ Pravilo 2.5 – Repatrijacija, u hrvatskom zakonodavstvu je uređeno unutar odredaba PZ – a, Pravilnika o sadržaju i načinu registracije ugovora o radu pomoraca i ribara (NN, br. 8/96) i Nacionalnog kolektivnog ugovora za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (NN, br. 59/08). U odnosu na normiranje repatrijacije kolektivnim ugovorom, važno je napomenuti da je zakonodavac u odredbi čl. 125. st. 4. PZ – a iz 2011. god. propisao da se radni, životni i socijalni uvjeti pomoraca uređuju kolektivnim ugovorom. Stoga, svaki član posade broda koji smatra da su mu povrijeđena njegova prava vezana za životne i radne uvjete na brodu ima pravo podnositi usmene i pisane prigovore nadređenom časniku, zapovjedniku broda, vlasniku broda, brodaru, odnosno kompaniji i Ministarstvu (tako prema odredbi čl. 133. a st. 1. PZ – a iz 2011. god.). Temeljem uvođenja ove odredbe hrvatsko zakonodavstvo je izvršilo usklađivanje sa Direktivom 2009/13/EZ, odnosno Sporazumom koji su sklopili ECSA I ETF o Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god. – Propis 5.1.5. – Postupci po prigovoru na brodu. Više o značaju kolektivnih ugovora pomoraca vidjeti kod UČUR, M.: Nacionalni kolektivni ugovori za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi, Informativnik, Zagreb, br. 5693., 2008., str. 13. – 14.; LUTTENBERGER, A.: Izazovi autonomnog reguliranja statusa pomoraca u Republici Hrvatskoj, *op.cit.*, str. 310.; LUTTENBERGER, A.: Pomorsko upravno pravo, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2008., str. 156. – 157.

²⁷ Prema odredbi čl. 125. st. 1. PZ – a, posadu broda čine zapovjednik i druge osobe ukrcane za

kako to navodi Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. U odnosu na spomenute pojmove postoji značajna razlika.²⁸ U ovom će se radu ukazati na zakonodavno normiranje repatrijacije člana posade prema važećim odredbama PZ – a iz 2004. god. i PZ – a iz 2011. god.

3.1. Povratno putovanje (repatrijacija) člana posade broda

Pod repatrijacijom se podrazumijeva dužnost brodar da članu posade broda osigura povratak u mjesto njegova prebivališta, ako on za trajanja, odnosno nakon prestanka službe na brodu bude iskrcan s broda izvan njegove luke ukrcavanja.²⁹ Brodar će biti dužan izvršiti ovu zakonom propisanu dužnost tek u slučaju ako član posade broda za vrijeme trajanja radnog odnosa ili nakon prestanka radnog odnosa bude iskrcan s broda izvan njegove luke ukrcavanja. Posljedica ovakve pravne situacije jest dužnost brodar da članu posade broda osigura povratak u mjesto njegova prebivališta. Ako brodar ne osigura članu posade broda povratak u mjesto njegova prebivališta – povratno putovanje dužno je osigurati diplomatsko ili konzularno predstavništvo Republike Hrvatske.³⁰ U predmetnom slučaju, povratno putovanje člana posade izvršit će se na teret brodar broda s kojeg je takav član posade iskrcan.³¹ Analizom ove odredbe proizlazi da u slučaju da član

obavljanje poslova na brodu i upisane u popis posade. U popisu posade utvrđuje se koje su se osobe i kada ukrcale na brod kao članovi posade, za kakve poslove i kakve su njihove kvalifikacije. Ukrcana osoba iskrcajem s broda i brisanjem iz popisa posade, prestaje biti članom posade broda. Detaljnije o članovima posade broda vidjeti kod BOLANČA, D.: Pomorsko pravo (odabrane teme), *op.cit.*, str. 64.; ŠIMAC, S.: Stvarna nadležnost suda iz čl. 161. st. 4. Pomorskog zakonika, te o pojmovima pomorac i član posade broda, *op.cit.*, str. 613. – 614.

²⁸ Radi usporedbe detaljnije vidjeti bilješku 4. i 27. Napominjem da naš zakonodavac često rabi pojam „pomorac“, PZ iz 2007. god. u odredbama čl. 125. a, čl. 126. st. 2., čl. 128. i čl. 129. naizmjenice upotrebljava pojmove „pomorac“ i „član posade broda“. Tu praksu nastavlja i PZ iz 2011. god. Također, i neki podzakonski akti u svom nazivu rabe pojam „pomorac“ kao npr. Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca (NN, br. 50/07, 62/09, 73/09, 15/10, 142/10, 64/11); Pravilnik o pomorskim knjižicama i odobrenjima za ukrcavanje, te postupcima i načinu prijave i odjave pomoraca na obvezno mirovinsko i obvezno zdravstveno osiguranje (NN, br. 3/08), Pravilnik o posredovanju pri zapošljavanju pomoraca (NN, br. 120/07) te već spomenuti Nacionalni kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi i Nacionalni kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na putničkim brodovima i trajektima.

²⁹ Tako prema odredbi čl. 138. st. 1. PZ – a iz 2004. god. Pomorski zakonik iz 1994. god. (NN, br. 17/94, 74/94, 43/96, dalje: PZ iz 1994. god.) također je sadržavao odredbe o repatrijaciji člana posade broda uvjetujući osiguranje povratka člana posade broda u luku njegova ukrcavanja činjenicom da je član posade broda, za trajanja, odnosno nakon prestanka *zaposenja*, iskrcan s broda izvan njegove luke ukrcavanja. U tom slučaju je brodar bio dužan osigurati članu posade broda povratak u njegovu ukrcajnu luku (više vidjeti čl. 154. PZ – a iz 1994. god.). Odredbe kojima zakonodavac uređuje pitanja povratnog putovanja člana posade broda primjenjivat će se i na strance koji su članovi posade hrvatskog broda (čl. 141. PZ – a iz 2004. god., čl. 157. PZ – a iz 1994. god. – predmetna odredba nije mijenjana PZ – om iz 2011. god.). Detaljnije vidjeti kod JAKAŠA, B.: Udžbenik plovidbenog prava, Narodne novine, Zagreb, 1979., str. 136.

³⁰ Diplomatskom ili konzularnom predstavništvu RH moći će se, radi zaštite svojih prava i interesa iz radnih odnosa, obratiti članovi posade broda koji su državljan RH i koji se nalazi u inozemnim lukama (čl. 142. PZ – a iz 2004. god., tako i čl. 158. PZ – a iz 1994. god., novim PZ – om iz 2011. god. ova odredba je neizmijenjena).

³¹ Tako čl. 138. st. 1. PZ – a iz 2004. god. Prema odredbi čl. 154. PZ – a iz 1994. god. Diplomatsko, odnosno konzularno predstavništvo RH bilo je dužno osigurati povratak člana posade broda u *luku njegova*

posade broda bude iskrcan u luci njegova ukrcavanja – brodar neće imati dužnost osigurati povratak člana posade broda u mjesto njegova prebivališta.

3.2. Troškovi povratnog putovanja

Troškove povratnog putovanja člana posade broda snosi brodar (kao poslodavac),³² a oni obuhvaćaju troškove za smještaj, hranu kao *i prijevoz, plaću i dodatke na plaću od trenutka kada je član posade iskrcan s broda do njegova povratka u mjesto njegova prebivališta, te potrebno liječenje dok član posade broda nije zdravstveno sposoban za povratno putovanje.*³³ Na temelju iznesenoga uviđamo kako je zakonodavac proširio opseg pokrića troškova povratnog putovanja člana posade broda u mjesto njegova prebivališta omogućavajući članu posade da za vrijeme dok traje njegovo povratno putovanje (od trenutka iskrcavanja s broda do trenutka povratka člana posade broda u mjesto njegova prebivališta) ima pravo na plaću i dodatke na plaću. Osim toga, brodar će članu posade snositi troškove potrebnog liječenja sve do trenutka kada će član posade biti zdravstveno sposoban za povratno putovanje, dakle i prije povratnog putovanja. Ovi troškovi priznaju se na temelju predloženih putnih karata, kada je to moguće, vodeći računa o najekonomičnijem načinu prijevoza, troškovi noćenja na osnovi hotelskog računa za spavanje primjerene kategorije, dnevnice tijekom putovanja u iznosu sukladno zakonu.³⁴ Primjenjujući opću odredbu o repatrijaciji člana posade broda iz čl. 138. st. 1. PZ – a iz 2004. god. (dužnost brodara da članu posade broda osigura povratak u mjesto njegova prebivališta, ako on za trajanja, odnosno nakon prestanka službe na brodu bude iskrcan s broda izvan njegove luke ukrcavanja) uviđamo kako je prema odredbi čl. 139. st. 3. PZ – a iz 2011. god., zakonodavac propisao da će troškove povratnog putovanja člana posade broda snositi brodar, a da će oni obuhvaćati prethodno navedene troškove nastale do povratka člana posade broda u mjesto njegova prebivališta neovisno što je eventualno član posade broda mogao biti iskrcan u ukrcajnoj luci. Cilj ove zakonske odredbe jest omogućiti članu posade da od trenutka kada se uputi iz mjesta svojeg prebivališta na brod pa sve do njegovog ponovnog povratka u mjesto prebivališta, on ima

ukrcavanja (uvjeti pod kojima su oni bili dužni izvršiti ovu zakonom propisanu odredbu istovjetni su uvjetima koje je propisao PZ iz 2004. god. u čl. 138.).

³² Ovo rješenje je istovjetno u odredbama PZ – a iz 1994. god., 2004. god. i 2011. god. Više vidjeti GRABOVAC, I., PERLAIN, J.: Prava i dužnosti pomoraca, Školska knjiga, Zagreb, 1978., str. 178.

³³ Tako prema odredbi čl. 139. st. 3. PZ – a iz 2011. god. PZ iz 1994. god. je u odredbi čl. 155. st. 3. propisao da troškovi povratnog putovanja obuhvaćaju troškove za stan, hranu i prijevoz člana posade od trenutka njegova iskrcavanja s broda do trenutka njegova povratka u luku ukrcavanja, odnosno u mjesto njegova prebivališta. Iako je, dakle sam PZ iz 1994. god. u čl. 154. odredio da se članu posade mora osigurati povratno putovanje u luku njegova ukrcavanja, ovom odredbom (sadržanom u čl. 155. st. 3. PZ – a) zakonodavac se odlučio snositi članu posade i one troškove povratnog putovanja koje ne završava u luci ukrcavanja člana posade, već u luci njegova prebivališta budući da često luka ukrcavanja nije i mjesto prebivališta člana posade broda. Nasuprot ovom pravnom rješenju, PZ iz 2004. god. odlučio se pojednostaviti sadržaj pravnih normi glede snošenja troškova repatrijacije člana posade broda određujući da predmetni troškovi obuhvaćaju trošak smještaja, hrane i prijevoza člana posade od trenutka njegova iskrcavanja s broda do trenutka njegova povratka u mjesto njegova prebivališta.

³⁴ Tako prema UČUR, M.: Radnopravni status pomoraca, *op.cit.*, str. 28.

određena prava.

3.3. Obavljanje odgovarajućeg posla na drugom brodu koji plovi u luku ukrcavanja člana posade - mjera osiguranja povratnog putovanja člana posade

Povratno putovanje se smatra osiguranim i ako je članu posade broda osiguran odgovarajući posao na drugom brodu koji plovi u luku njegova ukrcavanja, te mu u predmetnom slučaju pripada naknada za poslove koje je obavljao na tom brodu.³⁵ Riječ je o odredbi kojom se brodaru omogućava alternativni način osiguranja povratnog putovanja članu posade broda. Uviđamo kako je unošenje ove odredbe prvenstveno u interesu brodarar i pomorske industrije jer provođenje iste ima za cilj smanjiti visoke troškove repatrijacije. Kada je riječ o osiguranju odgovarajućeg posla članu posade broda na drugom brodu koji plovi u luku njegova ukrcavanja uočavamo postojanje stanovitih problema tumačenja ove odredbe. Naime, zakonodavac nije definirao koji će se posao smatrati „odgovarajućim“. Postavlja se pitanje hoće li se repatrijacija smatrati osiguranom ako je članu posade broda osiguran odgovarajući posao na brodu bilo koje vrste (putničkom, teretnom, znanstvenoistraživačkom, itd.) ili na brodu iste vrste i iste namjene (npr. obavljanje odgovarajućeg posla na brodu iste vrste i namjene na kojem je član posade brod već plovio)³⁶ koji plovi u ukrcajnu luku člana posade broda? Proizlazi da se svakom članu posade broda može osigurati repatrijacija obavljanjem odgovarajućeg posla na bilo kojem brodu koji plovi u ukrcajnu luku S obzirom na modernizaciju i sva tehnička i tehnološka dostignuća, brodaru na čiji bi se brod trebao ukrcati član posade drugog broda i koji bi trebao na tom brodu obavljati odgovarajuće poslove, nije svejedno je li taj član posade broda obavljao poslove na putničkom ili teretnom brodu, odnosno na ledolomcu, nosaču aviona, LNG brodu, supertankeru ili nuklearnom brodu.³⁷ U vezi s tim bitno je odrediti koje kriterije bi brodar morao uzeti u obzir radi utvrđivanja koji će se posao na brodu smatrati odgovarajućim za člana posade broda koji se repatrira s drugog broda. Ovo iz razloga jer se pomorci osposobljavaju, te stječu svjedodžbe o osposobljenosti za obavljanje izrijeckom propisanih brodskih djelatnosti: 1. plovidba; 2. rukovanje i slaganje tereta; 3. upravljanje poslovima na brodu i skrb za osobe na brodu; 4. brodsko strojarstvo; 5. elektrotehnika, elektronika i tehnika upravljanja; 6. održavanje i popravci; 7. radioveze.³⁸ U skladu s tim razlikuju se i zvanja pomoraca, pa je za člana posade

³⁵ Tako čl. 140. st. 1. i 2. Pz – a iz 2004. god. Sadržajno istu odredbu imao je i PZ iz 1994. god. (čl. 156.) te ona novim PZ – om nije mijenjana.

³⁶ Više o vrstama brodova prema njihovoj namjeni vidjeti kod GRABOVAC, I., PETRINOVIĆ, R.: Pomorsko pravo – Pomorsko javno, upravno i radno pravo, *op.cit.*, str. 102. – 103.; JAKAŠA, B.: Udžbenik plovidbenog prava, *op.cit.*, str. 66. – 69.; LUTTENBERGER, A.: Pomorsko upravno pravo, *op.cit.*, str. 87. – 88.

³⁷ Detaljnije vidjeti LI, K. X., MI NG, J.: International maritime conventions: seafarers' safety and human rights, *Journal of Maritime Law & Commerce*, Baltimore, vol. 33., no. 3., 2002., str. 391. – 392.

³⁸ Tako prema GRABOVAC, I., PETRINOVIĆ, R.: Pomorsko pravo – Pomorsko javno, upravno i radno pravo, *op.cit.*, str. 85.

broda vrlo važno koje je njegovo zvanje, tj. je li riječ o zapovjedniku broda, prvom časniku palube, upravitelju stroja, časniku plovidbene straže, radioelektričaru ili pomorcu nekog drugog zvanja u službi palube, službi stroja ili radioslužbi. Stoga se logično postavlja pitanje da li će se kada je riječ o repatrijaciji upravitelja stroja smatrati da obavljanje odgovarajućeg posla na drugom brodu znači da bi on na tom brodu trebao također obavljati poslove upravitelja stroja ili neke druge poslove? U ovom slučaju svakako bi se opredijelili da bi repatrirani član posade broda, u smislu obavljanja odgovarajućih poslova na drugom brodu, iste trebao vršiti u skladu sa pomorskim zvanjem, znanjem i vještinama koje je stekao i koja su mu priznata važećim svjedodžbama o osposobljenosti.³⁹ Dakle, on bi trebao obavljati odgovarajuće poslove na drugom brodu kao upravitelj stroja. Ipak, od velikog su značaja i razlike u vrstama i namjeni brodova, pa upravitelj stroja na supertankeru nema (ili ne mora imati) iste dužnost kao upravitelj stroja na nuklearnom brodu. Na temelju izloženog uviđamo da ovo zakonsko rješenje ipak nije zadovoljavajuće. Budući da se obim poslova članova posade broda razlikuje s obzirom na pomorska zvanja, ali i s obzirom na djelokrug rada na određenoj vrsti broda u okviru kategorizacije pomorskih zvanja,⁴⁰ nedefiniranje pojma „obavljanja odgovarajućeg posla na drugom brodu“ dodatno doprinosi ugrožavanju osnovnih radnih, životnih i socijalnih prava članova posade broda. Iako član posade broda ima pravo na naknadu za „odgovarajuće“ poslove koje je obavljao na brodu koji je plovio u njegovu luku ukrcavanja, ako promatramo sa strane člana posade broda – postavlja se pitanje zašto bi on pristao ukrcati se na drugi brod i tamo obavljati poslove za koje će (možda) biti manje plaćen ako mu je prema novoj odredbi čl. 139. st. 3. PZ iz 2011. god. – brodar, među ostalim, dužan snositi plaću i dodatke na plaću od trenutka kada je član posade iskrcan s broda do njegova povratka u mjesto prebivališta. Svakako treba voditi računa i o tome da je svakom brodaru (na čiji brod bi se trebao ukrcati član posade drugog broda radi obavljanja odgovarajućih poslova – u smislu ispunjavanja uvjeta repatrijacije) bitno je li u odnosu na tog člana posade došlo do iskrcavanja s broda za vrijeme trajanja službe na brodu (ako jest, za svakog brodara su važni i razlozi prestanka službe) ili nakon prestanka službe. Stoga je po našem mišljenju potrebno detaljnije regulirati ovu zakonom propisanu odredbu budući da je odnos između brodara i člana posade broda – radni odnos⁴¹ i sva prava člana posade

³⁹ LUTTENBERGER, A.: Pomorsko upravno pravo, *op.cit.*, str. 159.: Pomorci se osposobljavaju te stječu svjedodžbe o osposobljenosti za obavljanje plovidbe, rukovanje i slaganje tereta, upravljanje poslovima na brodu i skrb za osobe na brodu, brodsko strojarstvo, elektrotehniku, elektroniku i tehniku upravljanja, održavanje i popravke te radioveze. Više vidjeti UČUR, M.: Provedbeni propisi o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 44., br. 1., 2006., str. 179. – 199.

⁴⁰ *Ibidem*, str. 183. – 194.

⁴¹ UČUR, M.: Radnopravni status pomoraca, *op.cit.*, str. 7.: Ugovor o radu pomoraca (*engl. labour contract*) pojedinačni je pravni akt, oblik materijalizacije obostranog pristanka (brodara i pomorca) da se sklopi i počne (ukrcajem pomorca na brod) „proizvoditi“ prava, obveze i odgovornosti u radnom odnosu. Detaljnije o ugovoru o radu pomorca i posebnosti radnog statusa pomoraca vidjeti kod UČUR, M.: Javnopravne karakteristike zapošljavanja i zaštite pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 32., 1994., str. 243. – 245.; LUTTENBERGER, A.: Izazovi autonomnog reguliranja statusa pomoraca u Republici

broda moraju biti poštivana, tj. članu posade broda ne mogu se nametati dužnosti na koje on svojevrijedno ne pristaje.⁴²

3.4. Naplata troškova povratnog putovanja predujmom ili iz plaće člana posade broda?

Novina koju je propisao PZ iz 2011. god. odnosi se na odredbu čl. 138. st. 2. i 3. prema kojima *brodar ne smije naplatiti troškove povratnog putovanja od člana posade broda u obliku predujma na početku zaposlenja ili iz plaća koje je dužan isplatiti članu posade broda, osim u slučaju težih povreda obveza iz ugovora o radu od strane člana posade broda*. Postupanje protivno ovoj odredbi povlači za sobom *prekršajnu odgovornost broдача kao pravne osobe (riječ je o novčanoj kazni od 40.000,00 do 150.000,00 kuna), odgovorne osobe pravne osobe broдача (novčana kazna od 5.000,00 do 15.000,00 kuna) i ako je riječ o broдарu kao fizičkoj osobi – ta će osoba prekršajno odgovarati na način da će se istoj moći izreći novčana kazna u iznosu od 30.000,00 do 100.000,00 kuna*.⁴³ Ovdje moramo spomenuti i novu odredbu čl. 138. st. 3. PZ – a iz 2011. god. kojom se propisuje *moгуćnost određivanja mjera zadržavanja brodova⁴⁴ onog broдача koji nije izvršio povrat iznosa plaćenog za troškove povratnog putovanja člana posade (bilo samom članu posade bilo diplomatskom ili konzularnom predstavništvu RH koje je osiguralo povratno putovanje člana posade u mjesto njegova prebivališta)*.

3.5. Osiguranje pokrića troškova povratnog putovanja

Najveća⁴⁵ novina koju propisuje Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. (a implementira je naš zakonodavac u PZ iz 2011. god.) svakako se odnosi na odredbe o osiguranju pokrića troškova repatrijacije člana posade. Prema odredbi čl. 139. a st. 1. PZ – a iz 2011. god. *brodar je dužan održavati na snazi osiguranje ili drugo financijsko jamstvo radi pokrića troškova povratnog putovanja članova posade broda*. Riječ je o novoj vrsti pomorskih obveznih osiguranja koja prati pomorsku praksu, potrebe pomorske industrije, pomorskog gospodarstva i

Hrvatskoj, *op.cit.*, str. 311.

⁴² Više o dužnostima člana posade broda u svezi s obavljanjem poslova na brodu vidjeti MILOŠEVIĆ PUJO, B.: Radnopravna pitanja pomoraca s aspekta unutarnjega i međunarodnog prava, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, br. 1. – 2., 1996., str. 106. – 107.

⁴³ Ova zakonska odredba unesena je čl. 1016. c PZ – a iz 2011. god.

⁴⁴ Detaljnije o pravu zadržavanja (retencije) kod ugovora o prijevozu stvari morem i ugovora o prijevozu putnika i prtljage morem vidjeti kod GRABOVAC, I.: Prijevozno ugovorno pravo Republike Hrvatske, Književni krug, Split, 1999., str. 103. i 114. Više o pravu zadržanja u pomorskom pravu vidjeti kod PETRIĆ, S.: Institut prava retencije u hrvatskom i usporednom pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2004., str. 478. – 530.

⁴⁵ Riječ je o najvećoj novini budući da su postojeće izmjene i dopune PZ – a iz 2011. god. nadopunjavale i u određenoj mjeri mijenjale postojeća zakonska rješenja. Nasuprot tome, niti jedan PZ do sada nije regulirao pitanje osiguranja troškova povratnog putovanja na način da je brodar dužan pribaviti osiguranje ili drugo financijsko jamstvo za pokriće ove zakonom propisane obveze.

pomorskog osiguranja.⁴⁶ S obzirom na njihovu izrazitu međusobnu povezanost, uvođenje ove vrste pomorskog osiguranja u već postojeći sustav pomorskih obveznih osiguranja od odgovornosti broдача, članovima posade broда će se osigurati dostojanstveni radni i životni uvjeti za sve vrijeme dok traje njihova repatrijacija u mjesto prebivališta. U smislu ispunjenja ove zakonske obveze, *brođari će osigurati članovima posade na svim brođovima – dostupnost odredbi važećih propisa o pravima člana posade na povratno putovanje* (čl. 139. a st. 2. PZ – a iz 2011. god.).⁴⁷

3.6. Pravo regresа

PZ – om iz 2011. god. nije pravo regresа regulirano na sadržajno drugačiji način u odnosu na rješenja koja je propisao PZ iz 2004. god. S obzirom na značaj predmetnih odredaba za prvotni cilj ovog članka - cjeloviti prikaz normativnog uređenja problematike repatrijacije člana posade broда prema važećim pravnim normama, u ovom djelu dat će se uvid u normiranje prava na regres prema postojećim zakonodavnim normama. Prema odredbi čl. 139. st. 2. PZ – a iz 2004. god. brođar ima pravo regresа tj. naknade štete koja mu je nastala zbog isplate troškova povratnog putovanja članu posade broда. Prethodno spomenuta odredba pravo regresа uvjetuje brođarevom isplatom troškova povratnog putovanja članu posade broда u dvama slučajevima:

a) brođar je isplatio troškove povratnog putovanja članu posade broда koji se bez odobrenja iskrcao s broда i time svojom krivnjom⁴⁸ doveo do prestanka zaposlenja, ili

b) brođar je isplatio troškove povratnog putovanja članu posade broда koji se iskrcao s broда zbog ozljede ili oboljenja koje je sebi prouzročio namjerno ili grubom nepažnjom.⁴⁹

U oba slučaja član posade broда odgovara na temelju dokazane kvalificirane krivnje.

⁴⁶ Detaljnije o ostalim vrstama pomorskih obveznih osiguranja vidjeti kod PRIMORAC, Ž.: Pomorska obvezna osiguranja, doktorska disertacija, Split, 2011., str. 147. – 374.

⁴⁷ Odredbe važećih propisa o pravu člana posade na povratno putovanje moraju biti dostupne na radnom jeziku broда te na engleskom jeziku (čl. 139. a st. 3. PZ – a iz 2011. god.).

⁴⁸ Više o materijalnopравnim pretpostavkama odgovornosti pomoraca za štetu koju uzrokuju u radu ili u vezi s radom vidjeti BOLANČA, D.: Nekoliko pogleda na materijalnu odgovornost pomoraca *de lege lata* i *de lege ferenda*, Privreda i pravo, Zagreb, vol. 32., br. 5. – 6., 1993., str. 386. – 401.; BOLANČA, D.: Radnopravna materijalna odgovornost pomoraca u novom hrvatskom zakonodavstvu, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, vol. 36., 1997., str. 213. – 214.; GRABOVAC, I., PERLAIN, J.: Prava i dužnosti pomoraca, *op.cit.*, str. 178.

⁴⁹ Ova odredba nije mijenjana novim PZ – om te je istovjetna u PZ iz 1994. god. (čl. 155. st. 2.).

ZAKLJUČAK

Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. stvorila je pravni okvir jedinstvenog sustava mnogovrsne zaštite radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca. Rješenja koja ona propisuje doprinijet će sigurnosti plovidbe i zaštiti ljudskih života na moru tek njezinim implementiranjem u nacionalna zakonodavstva. Do danas je samo 16. država pristupilo Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god. i njezina rješenja ugradilo u vlastita zakonodavstva. Rezultati ovakve pravne situacije su nepostojanje odgovarajućih mehanizama kontrole radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca čime je onemogućena zaštita njihovih prava na međunarodnoj razini. RH je dokazala da prati potrebe pomorske industrije, ali i potrebe zaštite radnopravnih i socijalnopravnih uvjeta pomoraca kvalitetnom normizacijom radnopravnih odnosa pomorca i brodaru unutar odredaba PZ – a, kolektivnih ugovora, ali i brojnih podzakonskih propisa kojima se pruža odgovarajuća zaštita svih prava pomoraca koja proizlaze iz sklopljenog ugovora o radu. U tom cilju RH je implementirala pojedine odredbe o repatrijaciji pomoraca iz Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. u PZ iz 2011. god. i prije stupanja na snagu predmetne konvencije. Pojedina rješenja kojima je zakonodavac regulirao pitanje repatrijacije člana posade broda (unutar PZ – a iz 2004. god.) izmijenjena su i dopunjena. Novine koje je propisao PZ iz 2011. god. (kada je riječ o repatrijaciji pomoraca) odnose se na:

a) propisivanje mjera zadržavanja brodova brodaru koji nije izvršio povrat iznosa plaćenog za troškove povratnog putovanja (članu posade broda ili diplomatskom, odnosno konzularnom predstavništvu RH – čl. 138. st. 3. PZ – a iz 2011. god.);

b) povećanje opsega pokrića troškova povratnog putovanja i na troškove za prijevoz, plaću i dodatke na plaću od trenutka kada je član posade iskrcan s broda do njegova povratka u mjesto njegova prebivališta, te potrebno liječenje dok član posade broda nije zdravstveno sposoban za povratno putovanje (čl. 139. st. 3. PZ – a iz 2011. god.);

c) zabranu brodaru da naplati troškove povratnog putovanja od člana posade broda u obliku predujma na početku zaposlenja ili iz plaća koje je dužan isplatiti članu posade broda, osim u slučaju težih povreda obveza iz ugovora o radu od strane člana posade broda (čl. 138. st. 2. PZ – a iz 2011. god.), kao i propisivanjem prekršajne odgovornosti za postupanje protivno toj odredbi (čl. 1016. c PZ – a iz 2011. god.);

d) uvođenje nove vrste obveznog osiguranja za brodaru – osiguranje pokrića troškova povratnog putovanja člana posade broda (čl. 139. a PZ – a iz 2011. god.).

S ciljem uspostavljanja jednoobraznih pravila kojima se pruža zaštita radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca na međunarodnoj razini, očekuje se da će Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god. stupiti na snagu do kraja 2011. god. čime će se omogućiti pomorcima veća zaštita kroz potpunu pravnu uređenost

ovog specifičnog radnog odnosa i poštivanje načela *in favorem laboratoris*.

REPATRIATION OF SAILORS ACCORDING TO THE MARITIME LEGISLATION AMENDMENT ACT OF 2011

This paper analyses the legal problem areas of repatriation as one of the fundamental rights of sailors. By comparing international legal solutions from the Convention on Maritime Labour of 2006 standardising this problem area, this paper analyses the way and to what extent the suggested solutions are applied in Croatian legislature. Given that on June 11, 2011 the Maritime Rules Amendment Act was enacted, a systematic and holistic view into changes in the legal standardisation of sailors' repatriation is given in relation to the solutions to date.

Key words: *repatriation of sailors, Convention on Maritime Labour of 2006, Maritime Legislation Amendment Act of 2011*

LITERATURA

1. BOLANČA, D.: Nekoliko pogleda na materijalnu odgovornost pomoraca *de lege lata* i *de lege ferenda*, Privreda i pravo, Zagreb, vol. 32., br. 5. – 6., 1993.
2. BOLANČA, D.: Radnopravna materijalna odgovornost pomoraca u novom hrvatskom zakonodavstvu, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, vol. 36., 1997.
3. BOLANČA, D.: Pomorsko pravo (odabrane teme), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 1999.
4. BUKLIJAŠ, B., BILIĆ, A.: Međunarodno radno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006.
5. GRABOVAC, I.: Prijevozno ugovorno pravo Republike Hrvatske, Književni krug, Split, 1999.
6. GRABOVAC, I.: Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik, Književni krug, Split, 2005.
7. GRABOVAC, I., PERLAIN, J.: Prava i dužnosti pomoraca, Školska knjiga, Zagreb, 1978.
8. GRABOVAC, I., PETRINOVIĆ, R.: Pomorsko pravo – Pomorsko javno, upravno i radno pravo, Visoka pomorska škola u Splitu, Split, 2006.
9. Direktiva 1999/63/EZ o Sporazumu o organizaciji radnog vremena pomoraca, koji su sklopili Udruženje brodovlasnika Europske zajednice i Savez sindikata transportnih radnika u EU, datum donošenja 21. lipnja 1999. god., Official Journal of the European Union, L 167, 2. 7. 1999.
10. Direktiva 2009/13/EZ kojom se provodi Sporazum između Udruženja brodovlasnika Europske zajednice i Europske federacije radnika o primjeni Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. i mijenja Direktiva 1999/63/EZ, datum donošenja 16.

- veljače 2009. god., Official Journal of the European Union, L 124/30, 20. svibnja 2009.
11. JAKAŠA, B.: Udžbenik plovidbenog prava, Narodne novine, Zagreb, 1979.
 12. Konvencija o repatrijaciji pomoraca iz 1926. god.
 13. Konvencija (izmijenjena) o repatrijaciji pomoraca iz 1987. god.
 14. Konvencija o radu pomoraca iz 2006. god.
 15. LI, K. X., MI NG, J.: International maritime conventions: seafarers' safety and human rights, Journal of Maritime Law & Commerce, Baltimore, vol. 33., no. 3., 2002.
 16. Odluka Vijeća EU 2007/431/EC kojom se od država članica EU zahtijeva ratificiranje Konvencije o radu pomoraca iz 2006. god. najkasnije do 31. prosinca 2010. god., datum donošenja 7. lipnja 2007. god., Official Journal of the European Union, L 161/63, 22. 6. 2007.
 17. LUTTENBERGER, A.: Izazovi autonomnog reguliranja statusa pomoraca u Republici Hrvatskoj, Pomorski zbornik, Rijeka, br. 43., 2005.
 18. LUTTENBERGER, A.: Pomorsko upravno pravo, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2008.
 19. MILOŠEVIĆ PUJO, B.: Radnopravna pitanja pomoraca s aspekta unutarnjega i međunarodnog prava, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, br. 1. – 2., 1996.
 20. Nacionalni kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (NN, br. 59/08)
 21. PETRIĆ, S.: Institut prava retencije u hrvatskom i usporednom pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2004.
 22. PETROVIĆ, D.: Globalna prava za pomorce: nova Konvencija o radu u oblasti pomorstva, Naše more, Dubrovnik, br. 1. – 2., 2006.
 23. Pomorski zakonik (NN, br. 181/04, 76/07, 146/08)
 24. Pravilnik o sadržaju i načinu registracije ugovora o radu pomoraca i ribara (NN, br. 8/96)
 25. Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca (NN, br. 50/07, 62/09, 73/09, 15/10, 142/10, 64/11)
 26. Pravilnik o posredovanju pri zapošljavanju pomoraca (NN, br. 120/07)
 27. Pravilnik o pomorskim knjižicama i odobrenjima za ukrcavanje, te postupcima i načinu prijave i odjave pomoraca na obvezno mirovinsko i obvezno zdravstveno osiguranje (NN, br. 3/08)
 28. PRIMORAC, Ž.: Pomorska obvezna osiguranja, doktorska disertacija, 2011.
 29. RUKAVINA, B.: Radni, životni i socijalni uvjeti pomoraca u kontekstu rješenja Konvencije o radu pomoraca i nacionalnog prava, Pomorstvo, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka, br. 1., 2007.
 30. Sporazum između Udruženja brodovlasnika Europske zajednice i Europske

- federacije radnika o pristupanju država članica EU Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. god., datum donošenja 19. svibnja 2008. god.
31. ŠIMAC, S.: Stvarna nadležnost suda iz čl. 161. st. 4. Pomorskog zakonika, te o pojmovima pomorac i član posade broda, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, Split, br. 3. – 4., 1999.
 32. UČUR, M.: Polazišta i konvencije o uređivanju radnopravnog statusa pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 31., 1993.
 33. UČUR, M.: Javnopravne karakteristike zapošljavanja i zaštite pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 32., 1994.
 34. UČUR, M.: Pomorsko radno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1997.
 35. UČUR, M.: Vrela radnopravnog i socijalnopravnog standarda članova posade broda, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Rijeka, supplement, br. 2., 2002.
 36. UČUR, M.: Radnopravni status pomoraca, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2003.
 37. UČUR, M.: Provedbeni propisi o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca, Pomorski zbornik, Rijeka, vol. 44., br. 1., 2006.
 38. UČUR, M.: Nacionalni kolektivni ugovori za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi, Informator, Zagreb, br. 5693., 2008.
 39. UČUR, M.: Konvencija MOR – a o radu pomoraca (2006.), Pravo u gospodarstvu, Zagreb, br. 6., 2010.
 40. Ustav RH (NN, br. 85/10)
 41. VOKIĆ ŽUŽUL, M.: Konvencije Međunarodne organizacije rada o uvjetima rada na moru koje obvezuju Republiku Hrvatsku, Uporedno pomorsko pravo, Zagreb, br. 1. – 4., 1995.
 42. Zakon o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (NN, br. 61/11)
 43. Zakon o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca iz 2006. godine (NN, MU, br. 11/09)

Internet

1. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C023>
2. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C166>
3. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/pdconv.pl?host=status01&textbase...>
4. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C186>
5. http://ec.europa.eu/employment_social/dsw/public/displayRecord.do?id=5082
6. <http://www.sph.hr/docs/sphHR/documents/55/Original.pdf>